

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 18

LJUBLJANA, DNE 29. APRILA 1937

LETO X.

Dr. A. Gosar:

Izobrazba v delavskem gibanju

Med vsemi delovnimi stanovi je delavstvo najbolj navezano na družbo in družabne razmere, je najbolj od njih odvisno. Zato nima v današnji družbi noben drug stan tako važnih in težkih socialnih nalog in dolžnosti, kot jih ima ravno delavstvo.

To ne velja morda le radi tega, ker se morajo delavci vedno znova boriti za svoje pravice in jih vedno braniti; to je tako posebej tudi, ker je potrebno, da se današnja družba temeljito preuredi ter se tako ustvari nov, boljši in pravičnejši družabni red. Tudi s tega vidika čakajo vprav najtežje naloge in dolžnosti delavstvo, v prvi vrsti industrijske delavce. Noben drug delovni stan namreč, ne kmetje, ne obrtniki, ne uradništvo ali zasebni nameščenci ne bodo utrli poti do temeljitejših družabnih preureditve, ako ne bodo storili tega delavci.

Drugače tudi ni mogoče. Kmečki stan bi bil sicer po svojem številu še najbolj poklican za to. Toda kljub vsej navezanosti na moderni gospodarski trg je vendarle mnogo preveč odmaknjen od najbolj kočljivih in najtežjih gospodarskih in socialnih problemov naše dobe, da bi imel dovolj razumevanja zanje in bi posvetil njihovem reševanju vse svoje sile. Kaj takega moremo od kmeta tem manj pričakovati, ker predobro čuti in ve, da bo moral v vsakem primeru, pa naj bo bodoči družabni red tak ali drugačen, vendarle le sam obdelovati svojo zemljo in na njej od jutra do večera garati, če bo hotel pridelati, kar za življenje nujno potrebuje. Obrtniki, uradništvo in podobni delovni stanovi pa že po svojem številu ne bi mogli prevzeti v modernem družabnem razvoju odločilne oziroma vodilne vloge. Poleg tega so tudi mnogo preveč navezani na obstoječi red, da bi mogli tvegati vse, kar danes že imajo, za negotove prednosti nekega novega družabnega reda.

Tako je torej le naravno in nujno, da mora pri delu in v boju za nov družabni red ravno delavstvo prevzeti najodločilnejšo vlogo. Od drugih stanov in slojev, ki sami niti ne čutijo tako žive potrebe za to in si od morebitnih reform niti ne morejo obetati Bog ve kakšne koristi, bi zaman pričakovali, da bi to vlogo prevzeli in jo zares vestno in uspešno vršili.

Ako pa hoče biti delavstvo zares doraslo tej svoji prevažni in težki nalogi, se mora zanj primerno pripraviti, hočem reči, se mora zanj primerne izobraževati in vzgajati.

Predvsem potrebuje delavstvo razmeroma veliko mero splošne izobrazbe. Ne samo, da je primerna splošna izobrazba bistven pogoj za uspešno delo na kateremkoli področju javnega življenja. Tudi za tiste, ki stoje sami nekako v ozadju ter ne prevzamejo nikdar nobene javne funkcije, je primerna stopnja splošne izobrazbe nujno potrebna. Drugače ne morejo pravilno ocenjevati dela drugih ter se ne morejo pametno odločiti, koga bodo s svojim zaupanjem podprli in komu ne bodo zaupali svojega glasu. Pri delavstvu, ki mora glavno skrb za večji del

vseh svojih življenjskih pogojev povestiti različnim svojim zaupnikom in zastopnikom, ima to še prav posebno velik pomen.

Končno pa je primerna mera splošne izobrazbe važna in potrebna za delavstvo tudi radi tega, ker se življenjske razmere, ki so v njih delavci primorani živeti, neprestano spreminjajo in menjavajo. Delavec se mora vedno znova učivljati v nove razmere in okolnosti ter v njih vedno znova uveljavljati svoje koristi. Vse to pa more uspešno storiti samo tedaj, če je dovolj izobražen, da se lahko naglo prilagodi novim razmeram.

Poleg splošne izobrazbe pa potrebuje delavstvo zelo mnogo posebnega strokovnega znanja, posebne strokovne izobrazbe. Naj spomnim samo, kaj vse bi morali delavci vedeti in dobro poznati, da bodo zares zmogni uspešno zastopati in braniti svoje interese nasproti delodajalcu. Že naloge navadnega obratnega zaupnika so dovolj mnogovrstne in kočljive, da jih lahko zares dobro vrši le tedaj, če je temeljito poučen v veljavni socialni zakonodaji in v glavnih smereh njenega razvoja. Vrh tega mora poznati tudi tehnične in gospodarske okolnosti svojega podjetja, da lahko pravilno oceni, kaj je v resnici izvedljivo in dobro, ter kaj bi bilo nemogoče ali vsaj škodljivo.

Še večje in odgovornejše pa so naloge in dolžnosti tistih delavcev, ki prevzamejo vodilna mesta v strokovni organizaciji ter so radi tega poklicani in dolžni zastopati delavstvo ob sklepanju kolektivnih pogodb, pri poravnavanju velikih mezdnihih sporov, ob štrajkih itd. Koliko odgovornega pa hkrati težkega strokovnega dela imajo ob takih prilikah vodilni organi strokovnih delavskih organizacij. Treba samo pogledati kolektivno pogodbo kakega velikega podjetja, n. pr. KID, pa postane takoj jasno, da gre tu v resnici za velevažno, izredno kvalificirano strokovno delo. Naloge delavskih voditeljev so ob takih prilikah tem težje in kočljivejše, ker pošlje nasproti (delodajalska) stranka na pogajanja najposobnejše, strokovno in gospodarsko visoko izobražene in večje ljudi. Kako naj se delavci merijo in uspešno pogajajo s takimi delodajalskimi zastopniki, če nimajo sami zares večših in usposobljenih voditeljev, katerim lahko brezpogojno zaupajo!

Vsemu temu pa moramo dodati še, kako težka in zamotana gospodarsko in socialno politična vprašanja čakajo delavske predstavnike in zastopnike povsod, kjerkoli v javnem življenju in v različnih javnih zastopih treba modro in uspešno zastopati in uveljavljati delavske vidike in delavske koristi. Zopet treba poudariti, da ni noben drug stan tako navezan na gospodarsko in socialno politiko države, dežela in občin ter tako od nje odvisen, kot ravno delavstvo. Zato je tudi s tega vidika največjega praktičnega pomena, ali ima delavstvo v svojih vrstah dovolj strokovno usposobljenih ljudi, ki jih lahko pošlje v najrazličnejša javna predstavništva in javne za-

stope, pa tudi ali je samo dovolj zrelo, da lahko njihovo delo tudi v strokovnem pogledu kritično spremlja in ga pravilno ocenjuje. Strokovna nevednost in nesposobnost sta tudi v javnem življenju, in tu še prav posebno, najdražja in najbolj škodljiva.

Že samo ta dejstva kažejo jasno, da se delavstvo v svojem lastnem interesu ne more in ne sme zadovoljiti s sedanjim stanjem splošne in zlasti še strokovne izobrazbe, kakršna danes pri nas še povsod prevladuje. Če hoče naše delavstvo resnično napredovati ter se resnično usposablja za naloge in dolžnosti, ki ga v modernem gospodarskem in družabnem

življenju nujno čakajo, se mora za to sistematično pripravljati in izobraževati.

Seveda ne zadošča za vse to že gola izobrazba, temveč je prav tako potrebna tudi primerna socialna vzgoja. Vendar toliko je popolnoma gotovo, da brez primerne izobrazbe ravno pri delavstvu ni in ne more biti pravega napredka in resničnega izboljšanja njegovih gmotnih in socialnih razmer. Na to morajo misliti vse prosvetne ali recimo raje izobraževalne organizacije, ki združujejo v svojih vrstah kaj več delavstva. Prav posebno mora na to misliti ter se tega zavedati delavska prosvetna organizacija.

Papirničarji na Količevem v mezdnem gibanju

Poteklo je že nekaj mesecev, odkar je delavstvo papirnice Bonač odpovedalo dotedaj veljavni sporazum, ki je bil sklenjen ob zaključku stavke v jeseni leta 1936. Namen odpovedi tega sporazuma je bil v glavnem ta, da si delavstvo z novo kolektivno pogodbo uredi v podjetju delovno in plačilno razmerje. V bistvu pa gre delavstvu za tem, da si pribori boljše plačilne pogoje. Tvrdka Bonač je sicer izjavila pripravljenost za sklenitev pogodbe, odklonila pa je vsako zvišanje plač. Med predstavniki podjetja in predstavniki delavstva so se vršili tozadevni razgovori, kateri pa niso rodili nikakega uspeha, ker je predstavništvo podjetja dosledno odklanjalo zvišanje plač. Podjetje se pri tem sklicuje na konkurenčno nezmožnost, ki obstoja deloma zaradi lege obrata, deloma zaradi tehnične pomanjkljivosti, deloma pa, kar se pogosto poudarja, zaradi nezadostne strokovne usposobljenosti delavstva. Morda je na teh hibah le nekaj resnice. Pravi razlogi pa po našem mnenju obstajajo v tem, ker bi se z zvišanjem plač znižali podjetju dobički. Ker je bistveni namen vsakega podjetja ta, da služi čim večjim dobičkom, je za nas razumljiva obramba podjetja zoper upravičene zahteve delavstva po izboljšanju plač.

V nedeljo, dne 25. aprila t. l., se je na sestanku v Dobu zbralo nad 200 papirničarjev, da slišijo poročila o dosedanjih razgovorih in zavzamejo stališče napram podjetju. Med poročili zaupnikov in predstavnikov organizacije so se pojavili ogorčeni vzkliki delavstva, namenjeni onim, ki delavstvo gledajo samo s slabe strani, nikdar pa nočejo priznati dela in žrtev, ki jih delavstvo doprinese podjetju, od česar pa delavstvo nima drugega, kakor da ohranja golo življenje. Takemu zborovanju bi morali prisostvovati vsi tisti, ki gledajo delavca le od daleč in ne poznajo razmer, v katerih delavec dela in trpi v pomanjkanju. Delavstvo je na tem zborovanju odločno poudarilo, da vzdržuje zahteve po izboljšanju plač ter da je pripravljeno, da se za dosego teh upravičenih zahtev tudi bori.

Ob zaključku zborovanja je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

Delavstvo papirnice I. Bonač in sin na Količevem, zbrano na sestanku dne 25. aprila 1937 v Dobu, je po poročilih svojih zaupnikov in predstavnikov organizacije o poteku dosedanjih razgovorov s predstavniki podjetja v svrhu sklenitve kolektivne pogodbe soglasno sklenilo predložiti podjetju naslednjo

resolucijo:

1. Delavstvo jemlje na znanje izjavo podjetja, da je pripravljeno skleniti kolektivno pogodbo. Nikakor pa ne more pristati, da bi se pogodba sklepala na bazi sedanjih plač ter vztraja na svoji zahtevi po povišanju sedanjih plač.

2. Delavstvo sicer uvaža okolnosti, na katere se sklicuje podjetje za utemeljitev nemožnosti povišanja plač, vendar ne more priti do prepričanja, da podjetje ne bi zmoglo vsaj primerne zvišanja plač.

3. Delavstvo ugotavlja, da so cene življenjskim in drugim potrebščinam, ki prihajajo v poštev za delavstvo, od zadnje regulacije plač znatno porastle in da še rastejo. Prav tako pa tudi ugotavlja, da se mu pri delu nalagajo vedno večje odgovornosti, katerih posledica je povečanje storitve v kvantitativnem in kvalitativnem oziru. Uspeh dela, katerega pričakuje podjetje od delavstva, pa zavisi v glavnem od tega, če omogoča delavstvu vsaj skromno preživljanje.

4. Zahteve delavstva po zvišanju plač niso v ničemer pretirane in so vsestransko utemeljene. Delavstvo tudi ni nameravalo striktno vztrajati na prvotno stavljenih zahtevah in je bilo pripravljeno nuditi možnost obojestranskega zadovoljivega sporazuma.

5. Ker je zastopstvo podjetja na dosedanjih tozadevnih razpravah dosledno odklanjalo vsako možnost za povišanje plač, smatra delavstvo, da so vsaki nadaljnji razgovori o sklepanju kolektivne pogodbe odveč in to vse dotlej, dokler podjetje svojega stališča ne spremeni.

Delavstvo ugotavlja, da akordne postavke niso v skladu z načelom, da bi nudile delavstvu pri akordnem delu možnost takega zaslužka, kakor je predviden v sklenjenem poslovnem redu. Delavstvo v akordu doseže povprečno le do 5% nad njegovo temeljno urno mezdo. Zaradi tega delavstvo odklanja akordno delo vse do tedaj, ko bodo na novo regulirane akordne postavke na podlagi novih temeljnih urnih mezd.

Delavstvo pričakuje, da bo podjetje na gorenjo resolucijo izjavilo pripravljenost, ustreči upravičenim zahtevam delavstva po zvišanju plač. To izjavo pričakuje delavstvo do 30. aprila 1937. V nasprotnem slučaju bo smatralo delavstvo, da je odprt spor in bo šlo pota, katerega mu določajo zakonita določila.

Delavstvo naroča Jugoslovanski strokovni zvezi, da gornjo resolucijo predloži podjetju.

Tekstilno delavstvo

Kranj. V nedeljo, 2. maja, ob 9. uri dopoldne se vrši v moški obednici Delavskega doma v Kranju ustanovni občni zbor strokovne skupine tekstilnega delavstva. Tekstilci, zavedajte se svoje stanovske dolžnosti. Vsi na občni zbor.

Kranj. Dne 2. maja ob 9. uri dopoldne se vrši v pisarni JSZ v Delavskem domu sestanek za tovariše tovarne »Semperita«. Zavedajte se važnosti delavskih sestančkov. Oni so gonilna sila delavskega pokreta. Na delavskih sestankih se vzgaja delavska zavest, katere je v današnjih časih nujno potrebna v vsakdanji delavski borbi. Naj nihče ne izostane izmed tovarišev (je), ampak vsak naj se sestanek sigurno udeleži.

Kovinarji

Jesenice. Vsem članom v vednost! Kakor vsa dolga leta obstoja naše jeseniške skupine, je upravni odbor sklenil na svoji redni seji dne 1. aprila 1937, da se tudi letos kot običajno vsako leto na dan 1. maja bere sv. maša za umrle člane naše skupine. Tozadevno je vse potrebno uredil naš podpredsednik in nam je bilo zagotovljeno, da se bo sv. maša za naše umrle tovariše vršila 1. maja ob 8. uri zjutraj na Savi. Ker nam je pa bila zadnje dneve iz neznanega in nerazumljivega razloga naročena sv. maša odpovedana, javljamo vsem članom, da se ta dan sv. maša za umrle člane strokovne skupine kovinarjev na Jesenicah ne bo brala, pač pa se bo brala pozneje. Kdaj in kje, vas bomo pravočasno obvestili.

To pojasnilo je potrebno na mnoga vprašanja, zakaj se je ta tradicionalni običaj naše skupine letos opustil. Odbor.

Kleparji

Ljubljana. V nedeljo, dne 2. maja 1937, ob pol 10. uri dopoldne bo sestanek strokovne skupine kleparjev v prostorih JSZ, Miklošičeva cesta 22-I. Sestanek je važen. Pogovorili se bomo tudi o poteku dela na sklepanju naše kolektivne pogodbe. Zato vsi in točno.

Papirničarji

V nedeljo, dne 2. maja ob 9. uri zjutraj v Društvenem domu pri D. M. v Polju članski sestanek. Na sestanku se bo obravnaval naš delavski pokojninski fond, razmere v obratu, organizacijske zadeve in nove uredbe o minimalnih mezdah in starostnem zavarovanju. Dolžnost vsa članstva je, da se sestanek udeleži polnoštevilno in tako pokaže svojo zavest pripadnosti močni delavski organizaciji. Tovariši, tovarišice, zavedajte se, da je v slogi in tovarištvu moč!

Goričane. Odbor naše skupine je na svoji zadnji seji sklenil, da se bo vršil vsak mesec redni članski sestanek za vse člane skupine. Na teh sestankih se bo razpravljalo predvsem o vseh važnih strokovnih in organizacijskih zadevah. Namen imamo, potem teh sestančkov pritegniti k delu v organizaciji vse člane, da zgradimo svojo organizacijo močno in sposobno, da bo mogla vsak čas in nasproti vsakomur uspešno braniti naše pravice. Sestanki se bodo vršili vsako prvo nedeljo v mesecu ob pol 9. uri dopoldan v društveni sobi pri tov. Fr. Knificu v Goričanih. Prvi sestanek se bo vršil v nedeljo 2. maja. Na tem sestanku bomo razpravljali predvsem o naših pravicah po novi kolektivni pogodbi in drugih perečih zadevah. Vabimo vse člane naše skupine, da se tega kakor tudi vseh nadaljnjih sestančkov polnoštevilno udeležujejo.

Dev. Mar. v Polju. Dne 20. aprila je umrl naš dolgoletni župnik gospod Janez Müller. Pogreba dne 22. t. m. se je udeležilo mnogo naših delavcev in tudi deputacija z zastavo. Pokojni je bil našemu gibanju naklonjen, dober dušni pastir, družabnik in spreten vodnik svoje župnije. — Naj v miru počiva!

Kemični delavci

Domžale. V nedeljo, dne 2. maja t. l., ob 9 dopoldne se bo vršil članski sestanek skupine kemičnega delavstva v Domžalah in sicer v prostorih g. Andreja Kovača pri »Kebri«. Vabimo članstvo, da se sestanka polnoštevilno udeleži. Po razgovorih se imamo o važnih vprašanjih. Na sestanku bo prišel tov. Srečko Žumer iz Ljubljane. Tovariši, pokažimo, da se zavedamo svoje delavske dolžnosti in da smo pripravljeni vsak po svojih močeh sodelovati na izboljšanju naših in tudi splošnih delavskih razmer. — Odbor.

Na viničarski komisiji občine Strigova, dne 6. februarja je dobil viničar Kardinar Mirko izplačanih od svojega bivšega delodajalca g. Martina Čagran iz Ljutomer 500 dinarjev kod odškodnino za nekatera še ne plačana dela in viničarsko nagrado.

Tudi največji svetovni listi imajo med besedilom oglase!

Občni zbor

„Strokovne zveze papirničarjev“

Rudarskemu in kovinarskemu občnemu zboru je sledil v nedeljo, dne 25. aprila, ustanovni občni zbor »Strokovne zveze papirničarjev«. Na zboru so bili navzoči delegatje krajevnih skupin papirničarjev iz Vevč, Medvod, Količevega in Tržiča. Uvodno besedo je imel predsednik JSZ tov. S. Žumer, kateri je poudarjal potrebo in važnost izvedbe strokovnih zvez in strokovnih odborov. Zbor je nato vodil tov. Pangeršič iz Vevč. Tov. tajnik Rozman je nato obrazložil način izvedbe »Strokovnih zvez« in njih delo, katero bodo ti organi vršili. JSZ bo zmogla svoje delo le, ako bo smotno urejeno in pravilno vodeno. Strokovne zveze bodo nekaki delovni organi v sestavi JSZ, katerih danes spriči porasta JSZ zelo pogrešamo. Zato smo se kljub stroškom, s katerimi bo to delo vezano, odločili to izvesti. To terjajo od nas potrebe, katere se stavljajo organizaciji na pot — na drugi strani pa čim večje in tesnejše sodelovanje z našimi krajevnimi skupinami. Prav dobro se namreč zavedamo, da mora iti vse naše

delo od spodaj navzgor — kar pa je mogoče le s čim ožjim sodelovanjem onih tovarišev, kateri vrše težko in odgovorno delo na terenu. Z gornjo zamisljo bomo vodstvo v centrali z delavci na terenu še bolj povezali — predvsem pa, kot v resnici demokratična strokovna organizacija, dali priliko, da tudi odločujejo v vseh važnih vprašanjih, ki se tičejo njih samih.

Nato so se vršile volitve širšega in ožjega odbora. V širši odbor je določila vsaka skupina po dva člana. V ožji odbor pa je bilo izvoljenih pet tovarišev, in sicer: Pangeršič Ivan, Mejač Miha, Bukovec Franc, Avsec Jože in Knific Franc. Za predsednika »Strokovne zveze papirničarjev« je bil izvoljen tov. Pangeršič Ivan iz Vevč.

Po volitvah se je razvil živahen razgovor o delu in nalogah izvoljenega odbora. Narejenih je bilo več važnih sklepov, kako kar bolj enotno in smotno urediti delo te nove zveze. Papirničarji so si s tem dali osnovo za res uspešno delo v svoji stroki.

Občni zbor Mladinske zveze JSZ

V nedeljo, 25. aprila, se je vršil občni zbor mladinske zveze JSZ. Na občnem zboru so bile zastopane skoro vse krajevne skupine po svojih delegatih.

Občni zbor je vodil predsednik tov. Rozman Joško, ki je takoj po otvoritvi podal svoje poročilo. V poročilu je na kratko označil delo odbora v njegovi kratki poslovni dobi od izrednega občnega zbora decembra preteklega leta. Delo odbora je bilo predvsem usmerjeno v to, da uvede v naš pokret žosistični sistem in njegove delovne metode. Decembra meseca lanskega leta smo pričeli izdajati Vestnik krščanske delavske mladine, v katerem skušamo uveljaviti to novo smer.

Na izrednem občnem zboru decembra meseca je bila sprejeta tudi sprememba pravil, katere smo priključili po vzorcu belgijskih žosistov. Sedaj nam je končno banska uprava potrdila sprememljena pravila. Tako smo se sedaj tudi formalno priključili sklopu svetovnega žosističnega gibanja. Po sedanjih spremenjenih pravilih se bo naša organizacija nazvala **Krščanska delavska mladina**.

Tov. predsednik je nadalje poročal, da smo dali spremenjena pravila potrditi tudi prevz. škofoma dr. Rožmanu in dr. Tomažiču. Prevz. knezoškof dr. Rožman nam je v dopisu odgovoril, da so pravila zelo dobra in bomo, ako bomo delali res v duhu teh pravil, v resnici vzgojili kader borbene in dosledne katoliške delavske mladine. V svojem dopisu je Prevzvišeni nadalje omenil, da so naša pravila skoro povsem slena pravilom delavske sekcije slovenske Katoliške akcije. Zato je Prevzvišeni izrazil željo, naj bi se to dvojje gibanje, ki imata povsem sličen program, zilo v eno samo gibanje v okviru Katoliške akcije, da ne bi bilo nepotrebnega cepljenja. Ako pa kljub temu želimo iti samostojno pot, nas Prevzvišeni naproša, naj delamo v prijateljskih stikih s Katoliško akcijo in si vzajemno pomagamo pri katoliškem apostolatu.

Tov. predsednik je nato v svojem poročilu glede našega bodočega dela sporočil, da bodo priredila okrožja K. D. M. maja meseca večje prireditve. Vršili se bodo kratki poldnevni tečaji v zvezi z akademijami. Tozadevno stvarino je centrala že razposlala posameznim skupinam, ki naj bi izvedle program.

Poročilo tov. predsedniku je sledilo poročilo tov. tajnika Grošlja.

Tajniško poročilo.

V poslovanju od občnega zbora smo prejeli in odposlali 169 dopisov. Imamo 12 krajevnih skupin z 912 člani. Snujejo se krajevne skupine v Trbovljah, Kozarjih pri Ljubljani in Boh. Bistrici.

Tov. Grošelj je nato podal še blagajniško poročilo mesto odsotnega tov. blagajnika.

Blagajniško poročilo.

Blagajniško poročilo izkazuje 4928 Din dohodkov in 4743 Din izdatkov. Največja obremenitev je izdajanje lastnega glasila »Vestnika Krščanske delavske mladine«, ki smo ga začeli izdajati z januarjem 1937. Vendar je pa nujna potreba, da imamo lastno glasilo in bodo

»Krščansko delavsko mladino« čaka jo v idejnem in praktičnem delu velike naloge, katerim bo kos le, če bo primereno vzgojena in izobražena.

Zato je potrebno;

1. Da se krščanska delavska mladina okrepi in utrdi v krščanskih življenjskih načelih, da bo varna pred materialističnimi in komunističnimi zablodami in bo znala v neizogibnih trdolah socialne borbe ohraniti žive ideale resničnega občestvenega sožitja vseh potrebnih in koristnih stanov v družbi.

2. Da se s sistematičnim izobraževanjem v vseh perečih socialnih vprašanjih naše dobe pripravljajo za smoteno, vztrajno in odločno obrambo delavskih pravic nasproti kapitalističnim delodajalcem, kakor zlasti tudi za smoteno delo na vseh področjih javnega življenja ter bo tako pripravljala prepotrebno preosnovo današnjega gospodarskega in družabnega reda.

Kakovost lista je razvidna iz števila oglasov. Čim več jih je, tem večje zaupanje ima list pri ljudeh!

Rudarji

Trbovlje. 28. marca se je vršila skupščina tukajšnje krajevene bratovske skladnice. Na dnevnem redu je bila tudi odobritev letnih zaključkov 1935-1936. Gospod Pliberšek pa je bil toliko pameten, da je odsvetoval odobritev zaključka za leto 1935., kljub temu, da so v odboru v tem letu sedeli njegovi pristaši. Baje to le radi tega, da so lahko iz sedanjega odbora odrinili svojega pristaša Hrušvarja, ki je bil do sedaj podpredsednik. — Po nalogu rudarskega glavarstva pa mora biti tudi za leto 1937. računski zaključek odobren in je glavarstvo odredilo izredno skupščino na dan 3. maja t. l. Na tej skupščini bodo morali socialisti vsekakor odobriti svoje delo, ako hočejo, da za nje blamaža ne postane še večja. Težko se opravljajo institucije, v katerih sedijo ljudje, ki sami sebi ne verjamejo in mnogokrat samo radi gole trmoglavosti delo zavirajo. Vprašanje nastaja, če taki res koristijo bratovski skladnici, za katero se vedno ponajajo, da so le edino oni poklicani, da jo upravljajo.

Iz uredništva: Dopisnike naprošamo, da pišejo vse dopise s črnilom in samo na eni strani. Z dopisi, kateri so sestavljeni in pisani drugače, delajo uredniku težave, ker mora take dopise prepisovati. Zato pa urednik, kakor oni, kateri pri delu na urejevanju lista sodelujejo, nimajo časa. Prosimo vse tov. dopisnike, da to upoštevajo.

Kamnik. V ponedeljek, 12. aprila, se je poročila članica naše skupine kovinarjev, tovarišica Vrhovnik Ivanova z g. Zabavnik Antonom. Obilo sreče in božjega blagoslova!

Naše okrožne prireditve

Centrala KDM je naročila svojim krajevnim skupinam, naj v maju organizirajo okrožne prireditve. Tako bo KDM — okrožje Ljubljana, priredila na praznik 6. maja celodnevno mladinsko prireditev v Sostrem pri Ljubljani. Spored prireditve bo naslednji:

Dopoldne: Ob 6. uri skupna sv. maša s sv. obhajilom. — Ob 9. uri tečaj za člane KDM skupin Ljubljana, Sostro, Zalog.

Popoldne: Ob 15. uri akademija z naslednjim sporedom: 1. Uvodna beseda — KDM Sostro. — 2. Gregorčič: Življenje in praznik, deklaracija — KDM Sostro. — 3. Gregorčič: Mi nismo stroji, recitacija — KDM Ljubljana. — 4. Tamburaški zbor — KDM Zalog. — 5. Življenjsko važna odločitev, govor — KDM Ljubljana. — 6. Bog kliče, misterij — KDM Zalog. — 7. Brezskrbna leta mladosti, govorni zbor — KDM Sostro.

Tečaj, kakor popoldanska prireditev, bo v dvorani Prosvetnega doma v Sostrem. Namesto vstopnic se bodo pobirali prostovoljni prispevki.

Starše in prijatelje delavske mladine, predvsem pa mladino samo vabimo, da se v čim večjem številu udeleži naše popoldanske prireditve.

Mesec maj je praznik dela. Praznik prebujenja narave, ki vsa kliče tudi po obnovi naših duš in src. Na stotine jih v tem času vstopa v življenje — v poklic. Šola je dovršila svoje delo. Pričela se bo trda borba za vsakdanje življenje.

Mi se hočemo za to pot temeljito pripraviti. — KDM nam bo dala potrebnih

pobud in smernic na pot. Drobeč v tem našem delu in stremljenju za preoblikovanje naših duš in src v prave in zavedne krščanske delavce in borec bo naša prireditev na praznik 6. maja.

KDM — okrožje Ljubljana.

»Buči, buči, morje adrijansko...« Vsi bregovi so oživel, rožmarin je za-dehtel in oljke so ozelenele, zvon na Trsatu pa zvoni in vabi na najlepše majniško romanje k Mariji na Trsat, združeno z izletom na prekrasni otok Rab (nad 5 ur vožnje po morju v eno smer), o binkošti. Kdo bo ostal doma, ko se vsa Slovenija pripravlja na to prelepo romanje? Še danes sporočite po dopisnici svoj naslov upravi »Po božjem svetlu«, Ljubljana, Sv. Petra našip 17, da vam pošlje brezplačna pojasnila.

Delavska pravica

Izbeja vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22 I • Nefrankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva c. 22 I • Oglasi po ceniku • Telefon 2245 • Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrti leta Din 18.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—; za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske pravice: S. Žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čec

Boj jetiki!

Delavstvo je danes v pomanjkanju in bedi, pa bodisi da je zaposleno, še bolj pa, ako ni. Vse borbe za kruh, za golo življenje, pa nam živo pričajo, da je delavstvo v vsaki taki borbi navezano le samo nase. Vse, kar delavstvo danes ima, je sad njegove samozvesti, borbenosti in organizirane discipline. Dolgoletne borbe so to bile, pa še ni enakopraven v človeški družbi. Treba bo še mnogo borb, mnogo vzgoje, pa tudi še mnogo podrejenosti organizaciji. Od drugod so same obljube.

Vsega tega se delavstvo danes živo zaveda. Toda poleg vseh zahtev in bojev za existenco pa vidimo pred seboj nujno potrebo po novem boju, proti proletarski bolezni — tuberkulozi. Potrebno po tem boju ni od včeraj. Toda pokazalo se je, da vsi poskusi za zatiranje tega sovražnika nimajo pozitivnih uspehov.

Izvor tega zla je v bedi delavstva. V tem pravcu bo treba voditi tudi to borbo. Delavec, ki po 12 in več ur gara v smrdeči in zakajeni delavnici, popolnoma izčrpa svoje telesne moči. Po končanem delu pa namesto poštene hrane, s katero bi nadomestil pri delu izčrpane moči, zavzije segreto in osoljeno vodo, ali kakšen čaj, seveda s saharinom, ker delavske kuhinje sladkorja že davno ne poznajo. Družinski oče petih otrok mi je pripovedoval na vprašanje, od kje bolezni, tole: »Danes mi je to čisto jasno. Po končanem delu sem namesto večerje odšel takoj spat, misleč, spal bom že, četudi lačen. — Zajtrk sem skoraj vedno pustil otrokom, ki so me tako žalostno prosili kruha, pa ga za vse ni bilo. Mislim sem si, bom pa kosil bolj obilno. Opoldne pa mi žena prinese skoraj eno uro daleč kisló zelje ali repo, polento ali koruzni močnik. Drugače ni mogla, ker sem zaslužil na uro 2.30 Din, v družini pa nas je sedem. Ta plača, ki me je tako hranila, je kriva moje bolezni.«

Tako je, in takih primerov je brez števila. Pri delavski plači bo treba zdraviti jetiko. Nič nam ne pomagajo vsi dispanzerji, ker oni kvečjemu ugotovijo pozitivno bolezen, delavec pa se predpisov zdravnika zaradi družine, za katero mora skrbeti, ne more držati. Če je sprejet v stalež OUZD, mu nizka hranarina bedo še veča ter tako sam sili na delo, če tudi ve, da je bolan. Njegova bolezen pa ograža sodelavce.

Tu bo treba hitrih in radikalnih ukrepov, sicer se bo jetika razpasla, da bo gorje vsem. Danes je razširjena pred vsem med delavstvom. Poročila dispanzerjev govore, da je vsak sedmi delavec že bolan. V tovarnah je po 10—20% jetičnih delavcev. Številke povedo ter kriče, a rešitve od nikoder. Tudi v tem boju bomo delavci navezani sami nase. Javne oblasti se bodo zavedle nujne potrebe po rešitvi šele, ko bo narod že v masah izumiral. Gospodje podjetniki, ki poleg vsega drugega producirate tudi tuberkulozo, vi ste prvi poklicani, da jo tudi ozdravljate. Naloge zaupnikov in organizacij pa so, da poleg vsega drugega rešujejo tudi to perečo vprašanje. Prvo bo treba seveda dvigniti delavske plače, določiti družinske plače, da bodo vsaj zdravi bolj odporni baci. Za bolne delavce pa bo treba ustanoviti fonde, da bodo bolni delavci ločeni od zdravih, pa zaradi tega tudi ne v pomanjkanju. Dokler pa delavec prejema hranarino, mu naj podjetje doplačuje razliko do plače. Nujno bi zato rabili bolnišnico za jetičnike, pa je ni. Na Golniku in sploh v zdravilišču pa že malo-liko od delavcev pride. Večja podjetja naj se obvežejo, da bodo za svoje bolne delavce sama plačevala eno ali dve mesti na Golniku ali kjerkoli. Seveda pa tudi družine v tem času ne smejo stradati, sicer ni pomagano nič.

Mnogo je potov k rešitvi, samo premaže je volje in človekoljubja pri

Kako se dejansko borimo proti tuberkulozi

Veliko se piše in govori o borbi proti tuberkulozi. Dejansko pa ostaja vse le pri besedah. Revija »Delo proti tuberkulozi«, katero izdaja Protituberkulozna liga v Ljubljani, je v tej reviji otvorila posebno rubriko, v kateri tuberkulozni bolniki opisujejo težave, s katerimi se imajo boriti poleg pomanjkanja in bolezni. Eno teh pisem doslovno priobčujemo. Tako-le se glasi:

Tukaj Vam povem, gosp. dr. F., kaj sem dosegel v boju proti tuberkulozi. Na Vaš nasvet sem šel k županu gosp. V., mu razložil vso zadevo in ga prosil, da bi dal dotičnemu bolniku stanovanje, ker je njih uslužbenec. Odgovoril mi je, da bo govoril z zdravnikom, potem bomo že uredili. Nato sem čakal nekaj tednov in ker ni bilo nič, sem šel na glavarstvo. Povedal sem zopet tam zadevo. Odgovorili so mi, da ne morem zahtevati ničesar kakor čednost. In spet je ostalo pri starem.

Prišel je protituberkulozni teden.

Spet sem šel k županu in vprašal, ali bodo kaj ukrenili. Prosil sem spet, da mu dajo stanovanje, ker vem, da imajo prostor, kateri bolj odgovarja higijeni, kakor stanovanje, v katerem smo sedaj skupaj. Odgovoril je, da naj se umaknem jaz, ker on ne more nič pomagati, ker ni zakona. Takoj sem šel spet na glavarstvo. Tam sem povedal, da sem vložil pritožbo že pred časom zavoljo slabih higienskih razmer, v katerih moramo živeti skupaj z jetičnim bolnikom. Svetloval mi je, da naj grem ven. Ko sem rekel, da nimam sred-

stev za boljše stanovanje, mi je odgovoril, da potem pa moram pristati. Pokazal sem mu načrt mojega stanovanja, nato so vzeli mojo pritožbo vnovič na zapisnik. Končno sem dosegel, da je prišel gosp. dr. N. in občinski tajnik. Najprvo so si ogledali odkrito jamo, v katero meče žena bolnikove izmečke, oddaljeno približno 3 m od sosedove hiše in nekaj več od moje kuhinje, v neposredni bližini pa se igrajo otroci. Na mojo pripombo, da bi morala jama biti pokrita, je ugotovil, da je skoraj bolje, da jo obseva sonce. Glede stranišča, katero je odprto in nič obzidano, stoječe zraven okna moje spalne sobe, me je potolažil, da imajo tudi drugod na kmetih enaka stranišča in da blato ni nevarno za okužbo.

Tudi voda od perila, katero vliva tik ceste, pravi, da ni nevarna, ker je prekuhana (kdo ve, ali je prekuhana). Nazadnje je še pripomnil, da v Beogradu umrje vsak tretji človek na jetiki, med tem ko v Sloveniji šele vsak šestdeseti.

(Torej dosti premajhno število, da bi se bilo vredno kaj več pobrigati.) Resnica pa je, da gospodar nima denarja za boljše stanovanje. Tako stojimo naprej kot smo bili. Vse, kar sem dosegel, je to, da nas dotični bolnik, kadar je pijan, vsakikrat zmerja in grozi, ker je vse to on zvedel in ne zna stvar presoditi.

Krivdo nosi največ županstvo, ker je dotični bolnik že deset let v službi kot predelavec in bi mu lahko dali stanovanje, kakor ga dajo drugim uslužbencem.

N. N.

Vse lepe besede so tedaj zaman, ako ne bodo besedam sledila dejanja.

Ukinitev poročil o tuberkulozi

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je ukinilo odlok o posebnih poročilih glede razvoja tuberkuloze. Iz tega odloka, kakor tudi iz dejstva, da je ukinjen inspektorat za tuberkulozo, ki ga je vodil eno leto dr. Matko, nam je postalo jasno, da smo v borbi s tuberkulozo storili zopet velik korak — nazaj. Ukinjena je tudi večina referatov pri banovinah.

Tako smo po dolgih mukah in naporih srečno prispeli tja, kjer smo se nahajali pred I. protituberkuloznim kongresom leta 1934. Lahko smo po vsem trdnostno uverjeni, da je letošnji kongres v Aran-

djelovcu tretji in zadnji protituberkulozni kongres v Jugoslaviji, v državi z največjo umrljivostjo za tuberkulozo v Evropi. — Tudi ta mali del našega kulturnega izživljanja očituje ono, kar očituje vse ostalo kulturno življenje. Kakor da je vse začarano. Gibljemo se v krogu, korakamo z muko eno leto naprej, prihodnje pa prav toliko nazaj. Včasih smo upali na spremembo na mlado pokolenje. Sedaj se tudi tem nadam več ne vdajamo. Korak naprej, korak nazaj. (Po listu »Delo proti tuberkulozi«.)

VINICARJI

Socialni ljudje

V ljutomerskem snezu imamo med vinogradniki tudi precej »dobrih« kataličanov, le da so to samo na zunaj, drugače pa jim gospodarski interesi branijo krščansko pravičnost izvajati tudi v praktičnem življenju. Mogli bi dnevno zapisati podobne primere, kako nekateri taki vinogradniki »očetovsko« skrbijo za svoje viničarje. Naj navedemo le enega iz najnovejšega časa. Viničarska družina ima 6 malih otrok, delati in kaj zaslužiti moreta samo oče in mati. Gospodar (premožen kmet) jima plača dnevno 6 dinarjev za 9-urni delavnik, in to tudi pri težkem delu prve kope. Da pa gospodarju ne naredimo krivice, naj še pristavimo, da daje viničarju in ženi dnevno k južinam pol litra jabolčnika. Za »priboljške« pa včasih zamenja jabolčnik s »pi-

kolo«, katera pa ima to dobro lastnost, da bi se mogla uporabiti za prav dobro črnilo, ako jo pustimo dalj časa na zraku.

Da ob »sijajni« plači šest dinarjev na dan viničarja ne moreta preskrbeti niti dovolj hrane za sebe in otroke, je jasno, in to še tembolj ne, ker pogosto deževje prekinja delo, jemlje zaslužek, kateri pa se temu viničarju prav neredno izplačuje. Radi tega so otroci pogosto brez hrane, jokajo z materjo vred. Pa je opomnila viničarka gospodarja na plačilo, češ da je sila na vrhuncu. In gospodar je v svoji dobrosrčnosti dejal: »Pa čemu se je treba tako jokati, daj otrokom cekar, pa si naj grede prosit.« Zdi se nam, da tu ni potrebna nobena pripomba več.

Vinogradništvo ne nese!

V ljutomersko-ormoških goricah ima neki visok uradnik 1 in pol orala vinograda. Njegov viničar si more rediti v boljših letinah po eno kravico in še kako teličko, po dva pujska, deputatne zemlje nima skoraj nič, dobi pa 200 kg krušnega zrnja za deputat, grozdnih tropin ali celo drv ne dobiva. Zaslužka v okoličju je zelo malo, doma pa zasluži povprečno letno 1300 do 1500 Din. Ta vinogradnik pa ima tudi oskrbnika, ki je obenem premožen kmet in vinogradnik. V vinograd pride pogledat največ do 15-krat v enem letu po eno uro daleč. Kakor smo že zgoraj omenili, zasluži ta viničar okrog 1400 Din čez celo leto, za katere mora trdo delati in dejanski oskrbovati celo vinogradno posestvo, oskrb-

onih, ki so tega krivi. Dokler se tudi v tem ne bo postavil viden mejnik, toliko časa delavci ne bomo mirovali. Če je denar za luksuze in letovišča, mora biti tudi za zdravje delavca. Do danes poznam samo eno tovarno, da ima res sočutje z jetičnimi delavci. V navedenem pravcu to tudi rešuje, vendar pa danes ukrepi še niso zadostni. Delavec hoče biti enakovreden član družbe,

hoče existenco, hoče zdravja. Nov, neizprosni boj nam je usiljen. Rešitev bo prišla od nas samih. Kdor ima ljubezen do sočloveka, četudi je ponižni delavec, naj nam pomaga. Sami dispanzerji nas ne bodo rešili. Delavec, ki vedno gleda smrti v oči, pa bo borbo vodil neustrašeno.

Mavricij Borc, Šmarca.

more bolje plačati, za v tem slučaju nepotrebnega oskrbnika pa se zmore.

Naj še pristavimo, da bi ta oskrbnik lahko svojo službo pustil komu drugemu, kateri morda nima niti najnujnejših sredstev za življenje, dočim ima on več kot dovolj dohodkov od kmetijstva, vinograde in še dobro dobo obrti.

Gradbeno delavstvo

Jarše. Za stavbince, člane JSZ v kamniškem okraju, se je vršil v nedeljo 18. t. m., sestanek pri »Bunkežu«. Tovariš Borc je poročal o pogajanjih za kolektivno pogodbo stavbincev in razložil besedilo kolektivne pogodbe. Stavbinski in gradbeni delavci kamniškega okraja so se izrekli proti plačam, ki jih hočejo podjetniki vsiliti kamniškemu okraju, in zahtevajo, da mora priti kamniški okraj v drugi razred, ki ga določa kolektivna pogodba.

Preserje-Podpeč. Naša mlada skupina vztrajno gradi svoje temelje s tem, da delavce vzgaja na sestankih s predavanji v zavedne in borbeno člane organizacije. Dne 19. marca se je vršil v Društvenem domu v Preserju strokovni tečaj za našo skupino, na katerem sta predavala tovariš Bovec Mavricij in tov. Fajfar Tone. Minulo nedeljo smo imeli sestanek pri »Grebencu« v Podpeči, katerega se je delavstvo udeležilo v velikem številu. Tov. Skofic Ciril, predsednik skupine iz Jarš, je razložil tekst kolektivne pogodbe za gradbeno delavstvo. Ne moremo pristati na mezde, ki nam jih hočejo vsiliti gradbeni podjetniki, in se bomo v Jugoslovanski strokovni zvezi borili za boljše plače gradbenega delavstva. Tov. Pestotnik Janez je pokazal v svojem govoru potrebo borbe, ki jo mora voditi delavstvo potom svojih strokovnih organizacij. Na sestanku so prišli tudi nekateri sodruzi marksisti, pa jim je tov. Skofic povedal, kar jim je šlo. Mi se bomo pa v JSZ borili za pravice gradbenega delavstva in bo naša borba vodena tako, da bo delavstvo imelo od nje korist, ne pa škodo.

Lesno delavstvo

Slovenigradec. Naša skupina bo imela članski sestanek dne 6. maja v Zadrženem domu ob 10. uri. — Tovariši, prosimo Vas, da se sestanek gotovo udeležite. Pri tej priložnosti poravnajmo naše obveznosti napram naši organizaciji. Zavedajmo se, da nobeno društvo ne more živeti brez podpore članov. — Odbor.

Opekarsko delavstvo

Kozarje. V nedeljo, dne 9. maja 1937, bo v prostorih Gasilnega doma v Kozarjih ob 3 popoldne redni letni občni zbor naše skupine. Vse tovariše in tovarišice opozarjamo, da se občnega zbora udeležijo. Na občnem zboru bo odbor podal poročilo o svojem delu, nakar bomo izvolili nove tovariše, ki bodo v tem letu vodili posle naše skupine. Poleg tega se bomo porazgovorili tudi o vseh ostalih vprašanjih, ki se tičejo naših službenih pogojev. Zato vsi do zadnjega na občni zbor.

Razno

Zahvala. Podpisani se prav iskreno zahvaljujem vsem, ki so mi lajšali težke dni za časa moje brezposelnosti, bodisi z raznimi podporami, v denarju ali živili, ali pa s tolažilnimi in bodrilnimi besedami. Prav posebno se pa zahvaljujem tovarišem z Javornika in Jesenice, ki so mi poslali tako lepe podpore v denarju. Iskrena zahvala tudi centrali JSZ v Ljubljani, ki mi je nakazovala mesečno podporo. Ravno tako se prav iz srca zahvaljujem neimenovanemu častitemu gospodu, ki me je velikodušno podpiral v moji nesrečni brezposelnosti. Skratka, vsem dobrotnikom naj stotero Bog povrne. Ob enem sporočam, da sem dobil zopet službo in potrebni vsakdanji kruh. — Tržič, dne 25. aprila 1937. — Zupan Ciril.

Zahvala. Podpisana Palatinus Jožefa se delavstvu tovarne Remec na Duplici iskreno zahvaljujem za podporo 911 Din, katero ste mi darovali ob izgubi mojega prerano umrlega moža. Enaka zahvala tudi nameščenstvu in vodstvu tovarne. Zahvaljujem se tudi za venec, kakor tudi za vse izraze sočutja, posebej pa, da ste tako številno izkazali čast mojemu soprogu na zadnji poti. Vse to nas je krepilo v najtežjih trenutkih. V imenu cele družine še enkrat, iskrena Vam hvala! — Palatinus Jožefa, Duplica.

Kamniki. Najlepša hvala tovarišem in tovarišicam naše skupine za prejeti znesek 213 din 25 par iz tovarne »Titan«. Bog povrni vsem darovalcem. — Stupar Alojz, Homec 11.

Skupinske odbore obveščamo, da je izšel ponatis »Uredbe o minimalnih medbah« iz »Službenega lista« kralj. banske uprave. Posamezen izvod stane Din 2.—. Ako bi kaka skupina želela imeti to uredbo, naj nam sporoči, da jo nabavimo. Pri naročilu sporočite tudi število izvodov.

Doma in po svetu

Seja vlade se je vršila 22. t. m. Dr. Stojadinović je poročal o zunanji, dr. Korosec pa o notranji politiki. Sprejeti so bili poleg ostalega predlogi posameznih ministrov.

5 milijonov dinarjev je odobrila vlada za novo železniško postajo v Skoplju.

70 milijonov dinarjev posojila za javna dela sme najeti gradbeni minister. Posojilo se bo odplačevalo iz dohodkov fonda za javna dela. Deleži poedinih banovin na tem znesku na seji vlade niso bili določeni.

Volitve v Kmečke zbornice so razpisane za 27. junij in 4. julij.

Mussolini in Schuschnigg sta se setala v Benetkah. Avstrijski kancler je moral obljubiti popolno pokorščino in skladnost avstrijske politike z italijansko in nemško. Mussolini je dokazal Schuschniggu, da bo za Avstrijo zlasti koristen sporazum z Jugoslavijo bolj kot s Češko-Slovaško, katere zunanja politika ima po poročilih italijanskega tiska žal protinemško ost. Še nedavno so nekateri upali na moč francoskega vpliva v Avstriji, a se je pokazalo, da je le-ta minimalen. Avstrijska vlada je morala razločno izjaviti, da se odpoveduje Habsburžanom in v Benetkah celo obljubiti sprejem avstrijskih narodnih socialistov v vlado.

Italijansko-nemško sodelovanje prihaja v srednji Evropi do vidnih rezultatov. Po pridobitvi Abesinije potrebuje Italija zavarovan hrbit, da more svojo moč pretežno uporabljati drugje — v Sredozemlju. Srednja Evropa je trenutno za Italijo pozorišče druge vrste. Zato tolike koncesije Nemčiji. Nekateri mislijo, da sta Avstrija in Madžarska že napol prepuščeni Nemčiji. Te dni se spet mudi v Italiji general Göring kot prvi zaupnik Hitlerjev in se kljub »zasebnemu« značaju potovanja obširno pogaja z Mussolinijem o novih nastopih. Poleg njega pride v Rim še zunanji minister Neurath, da opravi tudi čisto diplomatsko stran obsežnih in zamotanih poslov sedanjega italijansko-nemškega sodelovanja. Pripravlja se baje sestanek Mussolini-Hitler v Nemčiji.

Os Rim—Berlin je razdelila Evropo na dva dela in v dva nasprotujoča si tabora. Naravno je pač, da je srednjim in malim državam dana težka izbira odločitve. Nekatere so se odločile za nevtralnost, ki pa je po prevladujočem mnenju bolj trenutna in enodnevna taktična rešitev. V Evropi je, kakor kaže izkušnja, dejanska nevtralnost nemogoča, posebno pa v sedanjem času in zlasti še v srednji Evropi. Zato je n. pr. vsa poljska zunanja politika zadnjih let tako meglena. Zdaj prevlada francoska, zdaj nemška smer, čeprav se izjavlja, da je to le politika iz-

ključnih interesov Poljske. Sedaj prihaja v to območje že tudi Romunija, ki je navezala s Poljsko zopet bolj tesne stike. S tem je pač zaenkrat pokopana možnost sporazuma z Rusijo.

Francoski vojni minister Daladier je spet na Angleškem. Pripravljajo se novi razgovori generalnih štabov.

Angleški zunanji minister Eden je obiskal Belgijo nekaj dni za tem, ko sta jo Francija in Anglija odvezali od obveznosti medsebojne pomoči za primer vojne. Belgija bo nekako nevtralna. Tako upajo na Renu v doglednem času priti do nekega pomirjenja z vsaj napol neposrednimi dogovori med Nemčijo in Francijo ter Anglijo. Kajti, kakor je znano, Hitler o kakem skupnem sporazumu več držav noče nič slišati. Tako bi mu bilo vsaj na zunaj zadoščeno. Francija načelno sicer odklanja posamezne dogovore, zlasti še izven okvira Zveze narodov, a bi v tako važnem primeru že popustila, posebej še na željo Anglije. Saj pa je v

tem primeru bolj prav neposreden dogovor kot pa obnova Locarna na starem temelju, ker postane tako nepotrebno italijansko sodelovanje.

Gospodarska razorožitev je vprašanje, ki je v tesni zvezi z vsem političnim položajem. Kot so pred časom razločno povedali francoski in angleški ministri, je možna gospodarska pomoč, katero zahteva Nemčija v obliki kolonij in surovin, le skupaj s političnim izmirjenjem. Gospodarsko zblížanje naj bi se po želji Anglije in Francije doseglo s ponovno svetovno gospodarsko konferenco. Belgijec Van Zeeland ima nalogo, da z razgovori doseže neko osnovo za to konferenco. Pri tem mu pomaga bivši angleški delavski minister Lansbery, ki je od Hitlerja že dobil zagotovilo, da bo Nemčija sodelovala.

Francoska socialistična stranka je izključila iz svojih vrst nekatere tako zvalne levčarje. Po mnenju let-teh sedanja vlada vse prepočasno izvaja svoj program. Predsednik Blum je izjavil, da stranka ne more trpeti, da bi ji njeni lastni pristasi onemogočali še tiste možne uspehe, katere je vlada ljudske fronte že dosegla in katere ima še v načrtu.

Prijetne spomine

vzbujamo te dni vsi delavci na nekdanje proslave 1. maja. Že par mesecev poprej smo se pripravljali, kako bomo ta delavski dan proslavili. Naši kovinarji, rudarji, papirničarji in delavci drugih strok, večinoma po okrajih, so se pripravljali navadno na ta dan za izlet. Najprijetnejšo točko, večinoma na kakem hričku, so si izbrali, da ta dan preživijo v prosti naravi. Sprostiti so se vsakodnevnih skrbí in svobodno kot ptički so poleteli že navsezgodaj iz zakajenih revirjev in tovarniških okolice po bližnjih holmih. Pljuča so zadihala v svežem zraku, srce se je vzradostilo in krepko smo si stiskali žuljave roke v pozdrav.

Svojo prvomajsko proslavo smo začeli vedno na določenem kraju s sv. mašo in kratkim pomenljivim cerkvenim govorom. Po tej prvi misli na Boga, ki je Stvarnik nas vseh in začetek vsega dobrega, smo se krščanski socialisti zbrali okrog svojih tovarišev govornikov, ki so nas z besedami »Kvišku srca« bodrili k delu za zmago Pravice nad krivico, svetlobe nad temo, Boga nad belcebubom — kapitalizmom, ki ponižuje človeka — stvarstvo božje v vsej božji dostojanstvenosti na stopnjo zgolj pridobitnega sredstva. Kvišku srca, k Bogu, k odrešenju je bil klic naših prvomajskih proslav.

Po tej oficialni proslavi se je pričela nekaka prosta zabava. Vsakdo je privlekel iz žepa kak grizljaj, tudi harmonika ali kak tamburaški instrument se je oglasil. Ko so prijetne unice minule, smo se zopet pričeli poslavljati in vsakdo je šel po najbližji stezi proti domu.

Hrupne proslave 1. maja so pred leti minule, vendarle ta dan še vedno pušča globok vtis v delavskih srcih. Kjerkoli se ta dan še praznuje, prirejajo še vedno naše skupine članske izlete v prosto naravo. Čeprav štabori niso dovoljeni, vendar naši tovariši še vdihavajo ta dan poleg svežega zraka tudi dih delavske zavesti in se znova utrjujejo za delavsko borbo, ki je prav sedaj nujno potrebna.

Naj nam bo tudi letošnji prvi maj kot prejšnja leta zopet dan pozitivne delavskega duha, dan, ki nam bo dvignil srce in dušo iznad dnevnega truda in skrbi v višave k osvoboditvi od človeških napak in strahov, da bomo kot pravi neodvisni borci lahko uspešno bojevali boj proti modernemu kapitalizmu za pravico človeka — otroka božjega. Porabimo ta dan za našo Jugoslovansko strokovno zvezo, za »Delavsko Pravico« in Krekovo knjižnico. Pojdimo na delo za nabiranje novih članov in naročnikov naših publikacij. Naj nam dih pomladanskega prvega maja da novih moči za težko borbo, ki jo moramo bojevati v srečo vsega delovnega ljudstva.

Naj živi prvi maj, naj živi delavska zavest in delavska borba!

To in ono

»Pod kladivom.« Pod tem naslovom prinaša »Delavska fronta« kar štiri novice proti »Delavski Pravici« in JSZ, peta pa je namenjena marksistom, katere baje straši kot žrtev tudi vsem našim tovarišem znani Avgust Cvikelj. Najbolj zani-

miva je pač druga notica, kjer grozi »Delavski Pravici« s kako drugo obsodbo, če nismo zadovoljni s prvo iz leta 1930, kot »Fronta« poroča. Ali bi ne bilo morda dobro, da bi »Delavska fronta« malo več napisala tudi o tem, kako je prišlo do te izjave. Časi še niso tako daleč in spomin se ohranja v vsej svežosti.

Oba sta si podobna. Predzadnja »Delavska Fronta« se peča z novim delavskim »prijateljem«, to je s tednikom »Neodvisnost«, ki prav tako izhaja v Mariboru. O njej pravi, da so kmetje kmalu spoznali srako v papovem perju ter jo zavračajo povsod in da se je sedaj pričela vsiljevati tudi delavcem. Mi pa pravimo, da se z »Neodvisnostjo« vred moti tudi »Delavska Fronta«, četudi oboja prinašata članke samozvanih voditeljev »delovnega« ljudstva. Če nam jih mariborska gospoda pošilja zastoj, potem še gre, bomo imeli vsaj nekaj papirja, saj izgledata oboja na zunaj kot veliki plahiti. Brali ju pa ne bomo, čeprav ju dobivamo zastoj, še manj pa naročevali in plačevali. Pač pa bomo gledali, da oboja izgineta iz naših vrst, ker se nam vsiljujeta s tako prozorno tendenco, da se delavske organizirane vrste razbijajo, namesto jačajo, in da jim je delavstvo dobro samo za politično strankarsko izrabljanje.

Oglašujte v Delavski pravici!

PISARNIŠKE POTREBŠČINE

za pisarno, družino in dom,
KNJIGE, leposlovne in strokovne,
domačih in tujih založb,
nudi po zmernih cenah

Knjigarna Mohorjeve tiskarne

CELJE LJUBLJANA
Prešernova 7 Miklošičeva 19

DNEVNO SVEŽE

žgano kavo in drugo špecijsko blago, semena, železnino za mizarje itd. priporoča po najnižjih cenah na novo urejena trgovina

JOS. JAGODIC, CELJE

Gubčeva ulica 2 in Glavni trg 14

Ocene knjig „Krekove knjižnice“

»Naša moč«, glasilo Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, je v svoji 5. številki prinesla oceno Juračeve knjige »Kraj umirac in tretje knjige »Od življenja strta«, ki je pred kratkim izšla. Takole pravi: Delavska založba, r. z. z. o. z. v Ljubljani (v palači Delavske zbornice), si je nadela hvalevredno nalogo, da razširja med delavstvom, ki je običajno najlažje sprejemljivo za manjvredno, tako imenovano »lahko« čtivo, dobro, kakovostno neoporečno knjigo. Z ustanovitvijo »Krekove knjižnice« se ji je gotovo tudi posrečilo. Saj je izdala v njej že nekaj knjig, ki uživajo svetovni sloves. S knjigo »Kraj umirac« je tvegala poskus, da izda povest, ki jo je spisal delavec. O Juraču kot spret-nem delavcu na gledališkem odru smo že nekajkrat slišali. »Kraj umirac« je njegovo obširnejše delo, posvečeno tragični usodi kraja Prevalje. Povesti daje vrednost resničen krajevni in socialni milje, seveda se pa še ne da primerjati z deli, katerih vsebina in oblikovna vrednost je očitna. Zdi se, da pisatelj še ni mogel prodreti v globino notranjih doživetij svojih ljudi in da tudi njegov odnos do socialne problematike časa ni povsem jase. Zato je treba čitati njegovo povest tako, kot je napisana, in ne iskati nečesa »zadaj«. — Delavska založba naj bi pa z dosedanjim poti ne stopila, temveč naj bi tudi poslej nudila svojim prijateljem čtivo, ki bo daleč od onega, kar godi le pokvarjenec.

Od »Delavske založbe«, r. z. z. o. z. v Ljubljani, palača Delavske zbornice: »Od življenja strta«. Objavil M. I. Breme, prevedel Fr. Tominec. Vezana 40 din, broširana 26 din; za naročnike »Krekove knjižnice« vez. 26 din, broš. 16 din. — »Berite s spoštovanjem to povest ubogega otroka, berite s solzo v očesu to zgodbo naše nemoči, kako varovati mladino pred podlostjo«. Tem besedam p. dr. Romana Tominec, ki jih je zapisal knjigi v uvodu, pristavljamo le: Knjiga je stoođstotno moderna in nam vsem potrebna, obenem pa v svoji odkritosrčnosti skoroda grozna. Citaj in pojdi vaše!

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley

Poslovenil Radej Ciril

»Tudi jaz stavim, da ne,« je pritrdil tisti gledalec, ki je govoril zelo glasno. »Spodobilo bi se, bogme, da bi odbor sam vzel stvar v roke. A saj veš, Ben, kaj takega ni pričakovati od njih.«

Ben je mrko pogledal in nepremično zrl v žogo, ki se je počasi kotalila proti mejni črti. »Ko bi prejšnji teden ne bilo prišlo do tistega pretepa,« je dejal bridko, »bi Tomažu radi napravili to uslugo. Toliko bi dejal jaz.« Dalje ni govoril, jezik mu je zastal, kakor da je obnemogel. Zavedal se je namreč, da se poteguje za zgubljeno stvar. Spoznal je, da je krivo sodil svoje sosede, češ da držé z ravnateljevim sinom. To ga je nekoliko ujezilo. Jasno mu je bilo, da on sam ni ravnal, kot mu je velevala zdrava pamet in da je bil pri vsej svoji nepristranosti vendarle pristranski in krivičen. Vrh tega ga je še nekaj drugega oplazilo po obrazu. Walker je dobil štirideset sedem točk.

»Kaj pa ta, Ben?« je vprašal mož, ki je govoril močno na glas. »Bomo videli, ali bodo šli zanj nabirat,« je dostavil in nato ni cele pol ure odmaknil oči od igralcev ter nenehoma žvečil v ustih travnato bilko.

Nato je nastopil Ivanov brat. In ko je dobil šestnajst točk, je Ivan vstal in pogledal proti parku. Janko je koracal proti tribuni. Drobil jo je počasi in utrujeno. Tako je bil zmučen, da ga je bilo lepo videti: nogavice so mu zlezle preko čevljev, pa se še zmenil ni zato; bil je umazan po rokah, po kolienih in po obrazu, pa kaj mu je bilo mar! Obleka mu je bila od blata vsa progasta in pisana. Oče se je začudeno nasmejal in odšel otroku naproti. Spomnil se je časov, ko se je vračal iz rudnika preko tega polja. Takrat

so ga obhajali drugačni občutki: bil je duševno in telesno tako krepak, da se mu je zdela utrujenost in bol, ki jo je čutil v svojih udih, nekaj velikega, kakor sladak kruh, nekaj podobnega občutku, ki ga imaš, če se iz ljubezni žrtvuješ. Zdaj pa tega ni občutil, telo mu je bilo nekam otraplo, ni bilo več tako prožno kot poprej in tako poslušno ukazom njegove duševnosti. Da bi se telesno razgibal, je začel v zadnjem času hoditi po polju, a s tem ni mogel nadomestiti osemurnega dela v rudniku. Čutil je še vedno, kakor da mu telo ni za nobeno rabo. V resnici pa je bila temu vzrok duševna razrvanost, zavest, kako negotova je njegova bodočnost in kako globoko je padel, odkar je ob delo, in pa napeto, utrudljivo iskanje poti, ki bi ga rešila z varljivega, meglenega in hladnega ozračja, v katerem je živel.

»Domov pojdeva, Janko. Pripravi se!« Deček je pokimal in obo sta krenila proti izhodu. »Za Boga, kakšen pa si! Kaj poreče mamica?« ga je vprašal oče. Deček je nekam prestrašeno pogledal. Ozrl se je na rokave svoje jopiča, na kratke platnene hlače in stebel s sebe madeže, ki jih je našel tu pa tam. Nato se je okrenil, hoteč pregledati, kakšna mu je obleka zadaj. »Okrtaj me zadaj, atek!« je poprosil svojega očeta. Ivan je očedil otroka po hrbtu in ga v šali malo natreskal po zadnji plati. »Zdaj pa na pot! Ne vem, če te bo mama hotela vzeti s sabo v Pirley. Preveč si umazan.«

»Saj si lahko umijem roke in obraz in kolena ter si okrtajim obleko,« je menil deček.

Iz parka sta prišla na Stoney Lane. Tu sta opazila veliko spremembo, odkar je minil zadnji popoldan. Visoka živa meja je bila videti vsa drugačna, prav tako divje rože in tudi ptice niso več tako živo skakljale po drevju. Vse je bilo nekam izmučeno zaradi vročine in pekočega sonca. Svežina nežnih nageljnov in belih cvetk je splahnela. Janko je rahlo potegnil očeta za roko. Krenila sta po položnem klanecu navkreber.